

УНИВЕРЗИТЕТ „СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЈ“ - СКОПЈЕ
ПЕДАГОШКИ ФАКУЛТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“- ШТИП

ВОСПИТАНИЕ

Списание за теорија и практика

Штип, 2003/04

ВОСПИТАНИЕ

Списание за теорија и практика

Издавач:

Педагошки факултет „Гоце Делчев,, - Штип

За издавачот:

Д-р Блаже Китанов, декан

Редакциски одбор:

Д-р Блаже Китанов, редовен професор (претседател)

М-р Емилија Петрова Ѓорѓева, асистент (секретар)

Д-р Кирил Цацков, доцент

Д-р Стеван Алексоски, вонреден професор

Д-р Ванчо-Жан Колев, вонреден професор

Д-р Владимир Михајловски, доцент

М-р Снежана Мирасчиева, асистент

Јазична редакција:

Д-р Блаже Китанов

Компјутерска обработка:

Јереј Николче Ѓорѓев

Тираж:

500 примероци

Списанието излегува двапати годишно

**100 GODINI
IL LINDEN
GOCE DEL[^]EV**

Д-р Снежана СТАВРЕВА-ВЕСЕЛИНОВА
Педагошки факултет
Штип

ПРЕКУ НАСТАВАТА ПО ПРИРОДА И ОПШТЕСТВО ДО ЕКОЛОШКО ВОСПИТАНИЕ И ОБРАЗОВАНИЕ

Вовед

Анализирајќи ги од педагошки аспект идеите за човекот и Биосферата, човекот и неговата природа, за природата како целина педагозите се наоѓаат пред одредени потешкотии кои би требало да се решаваат со еден интердисциплинарен пристап, т.е. со помош на такви науки како што се екологијата и заштитата на животната средина, социјалната екологија и еколошката психологија. Но какви се односите и релациите помеѓу овие науки? Дали тие нудат можност на училишната педагогија да акумулира такви сознанија, за да ги разреши проблемите на еколошкото воспитание и колку училишната педагогија ги користи тие сознанија за да ги воведат учениците во градењето на сопствени ставови за еколошко воспитание и истото да го чувствуваат како дел од себе?

Човекот тежнее кон повисок степен на развој на еколошката култура и би требало да може сам во сопствената средина да формира еколошки влез кон самиот себе и да го развива своето однесување кон средината во која живее и се развива.

Во таа насока посебно внимание заслужуваат принципите и методите за формирање на еколошката култура на личноста на детето од училишна возраст, како и познавањето на содржините на наставните програми по одделни наставни предмети за да го поттикне интересот на децата и тие да служат како основа за едно општо однесување кон светот и градење на еколошка свест и култура.

Во тој контекст се и понудените размислувања за разработката на содржините на наставните предмети природа и општество, кои се изучуваат од I до IV одделение, за да им се даде еколошка димензија.

Дискусија

Еколошкото образование и воспитание треба да се спроведува преку наставата на сите предмети, а посебно преку наставата на предметот природа и општество во I, II и III одделение и предметите природа и општество во IV одделение кои поради природата на содржините претставува погоден терен за остварување на целите на наведеното образование и воспитание.

За успешно воведување на еколошко образование и воспитание во наставата на овие предмети е потребно да бидат исполнети повеќе услови и тоа:

- Добро осмислена еколошка програма и добро припремени учебници и наставни помагала;
- Еколошки свесни наставници;
- Соодветна стручна и педагошка литература, која би им овозможила на наставниците со поголема храброст да излезат во природата со учениците и лесно да ги реализираат содржините по соодветните наставни предмети.

Преку наставата по природа и општество на учениците треба што е можно поквалитетно да им се претстават некои тајни на природата и воопшто, да им се овозможи стекнување што е можно поквалитетно еколошко знаење и преку него, развивање на еколошко однесување.

Што всушност значи тоа?

♦ Во наставата по природа и општество посебно место треба да најде научното објаснување на поимите и содржините во врска со природата и природните законитости, и тоа секако на ниво на кое дете од оваа возраст може да ги разбере и усвои. Ова се однесува на оние поими и содржини од кои учениците би можеле да дознаат и да разберат дека секое живо суштество си има свое место во природата и дека во природата сè е поврзано и меѓусебно зависно.

Всушност, ученикот во рамките на наставата по природа и општество, треба да осознае и да разбере дека сите живи суштества имаат одредена улога за животот на Земјата. Исто така, на учениците треба да им се покаже дека растенијата се единствени живи

организми кои можат да ја врзат Сончевата енергија, и покрај останатите елементи тие можат да синтетизираат органски материи и да го ослободат кислородот кој е неопходен за останатите живи суштества на Земјата. На учениците треба да им се објасни дека растенијата се основниот фактор за животот на Земјата и како такви тие треба да се познаваат. Единствено со такви знаења кај учениците можеме да градиме правилен однос кон природата, кои подразбираат и учество во сите акции кои имаат за цел заштита, обновување и унапредување на животната средина.

♦ Содржините во рамките на наставата по природа и општество треба да бидат колку што е можно позанимливи и попровокативни за учениците, да бидат презентирани на подуховит и незадолжителен јазик. Во спротивно, учениците нема да бидат заинтересирани за изучување на природата.

♦ Во текот на наставата по природа и општество наставникот треба да користи добри илустрации. Под добра илустрација се подразбира илустрација во која може да се долови движење, процес и развој. Добрите илустрации имаат големо значење во ситуации кога учениците треба да ги почувствуваат појавите и процесите во природата кои се случуваат просторно и временски. Така на пример, на децата тешко може да им се објасни дека растенијата се живи организми кои обавуваат исти функции како и животните. Тоа може да биде и последица за нивното еколошки несакано однесување, како што е кинењето и уништувањето на растенијата. Затоа во наставата по природа и општество треба да се користат такви илустрации кои ќе бидат пропратени со соодветен текст, со кој би се покажало на учениците дека сепак растенијата се живи организми, кои се раѓаат, растат и умираат, како и секое друго живо суштество, дека во семето оставаат храна за нивните млади генерации, како што секое животно го храни своето младунче.

♦ Во наставата по природа и општество како и во наставата по другите предмети не треба учениците да се насочуваат кон проста репродукција на усвоените содржини.

Имено, бидејќи, децата со задоволство се ангажираат во решавањето на проблемите, и како на тој начин е стекнато квалитетно знаење, потребно е да им се поставуваат разни проблемски ситуации кои треба да ги решат врз основа на претходно усвоените сознанија. На пример, учениците имаат осознаено дека секое живо суштество во текот на целиот свој живот е зависно од животната средина, т.е. од животните услови на средината во која

тоа живее. Истовремено и живите суштества дејствуваат врз својата животна средина и ја менуваат. Според тоа, за да можат живите суштества да опстанат, потребни се одредени животни услови. Тие нив ги наоѓаат во надворешната средина, која сега станува нивна животна средина.

Различните живи суштества во одредена животна средина не живеат независно едни од други. Тие тука имаат заеднички живот и се меѓусебно поврзани со многубројни зависни односи. На тој начин тие градат животна заедница, и надвор од неа секое живо суштество не може да опстане.

Затоа на учениците треба да им се даде основно познавање за животот во природата кој инаку го проучува биологијата.

Литература

1. Адамчевска С., Лешковски И., (1998); Природа и општество за III одделение, Табернакул, Скопје.
2. Јанакиева Е., (1991); Формиране на екологическа култура у децата от предучилишна возраст, Благоевград.
3. Јанушева Д., Никодиновска Б., (1997); Природа и општество за II одделение, Просветно дело, Скопје.
4. Шапкарев Ј., Оровчанец О., (1986); Биологија за V одделение, Просветно дело, Скопје.